WYNIA'S WEEK

Coalitiepartijen bruskeren de eigen kiezers door het slappe asielbeleid niet aan te scherpen

Posted on 1 juli 2023 by Nick Ottens

De verwachte asielinstroom naar Nederland is hoger dan ooit. Uit onderzoek van *EenVandaag* blijkt dat negen op de tien Nederlanders wil dat die instroom wordt teruggebracht. Onder de grote partijen is alleen de aanhang van GroenLinks tegen. Zelfs kiezers van D66 en ChristenUnie willen in grote meerderheid dat er minder asielzoekers naar Nederland komen.

Premier Mark Rutte heeft de VVD-leden en de VVD-Tweede Kamerfractie beloofd dat hij er werk van gaat maken. Op het partijcongres begin juni kondigde hij aan dat er binnen enkele weken plannen zouden komen. Tot op heden zijn die er niet – althans geen maatregelen die de asielinstroom effectief indammen.

Alleen op Europees niveau maatregelen

De Europese ministers van migratie zijn weliswaar overeengekomen om

asielzoekers aan de Europese buitengrens te screenen. Migranten uit veilige landen, zoals Algerije en Marokko, zouden niet door mogen reizen. Ook komt er een verdeling van asielzoekers over Europa met de optie voor lidstaten om grenslanden als Griekenland en Italië te betalen als ze geen migranten willen overnemen.

Hongarije en Polen verzetten zich al jaren tegen een verplichte verdeling van asielzoekers. Maar die hervormingen moeten nog worden goedgekeurd door het Europees Parlement en vervolgens door de lidstaten worden uitgevoerd. Dat kan best nog een jaar duren.

Rutte heeft, samen met de Italiaanse premier Giorgia Meloni en EU-Commissievoorzitter Ursula von der Leyen, ook een akkoord gesloten met Tunesië om (doorreizende) migranten tegen te houden. De Tunesiërs krijgen daar geld voor. Dat kan nuttig zijn om de toestroom van Tunesië naar Italië te verminderen, maar of het Nederland helpt? De meeste 'Nederlandse' asielzoekers komen uit het Midden-Oosten, van Turkije tot Jemen. Die reizen veel minder via Tunesië dan de Noord- en West-Afrikaanse asielzoekers die in Italië aankloppen.

Ondanks de beloftes van Rutte heeft VVD-staatssecretaris Eric van der Burg zich vooral beziggehouden met het verdelen van asielzoekers over Nederland, de zogenoemde 'spreidingswet' waarmee VVD en CDA morrend akkoord zijn gegaan. En verder trekt het kabinet enkele miljarden euro's uit voor de opvang van nog meer asielzoekers.

Wat houdt het kabinet tegen om maatregelen in eigen land te nemen die de asielinstroom kunnen inperken? Rutte maakte op het VVD-congres duidelijk dat hij niet tot het gaatje wil gaan om de coalitie op één lijn te krijgen. De premier stelde met zoveel woorden dat het voortbestaan van zijn vierde kabinet belangrijker is dan het doorzetten van de wensen van zijn achterban. Daarmee zou 'de stabiliteit van de coalitie' in het gedrang komen.

Waar liggen de pijnpunten?

Waar zijn de regeringspartijen het dan precies over oneens? Wat ligt er zo gevoelig dat de coalitie op het spel staat? Veel meer dan anoniem geklaag van andere partijen over de emoties van de ChristenUnie komt het niet.

En inderdaad roept fractievoorzitter Mirjam Bikker van de ChristenUnie de VVD op

om ‘de mens’ in iedere vluchteling te blijven zien. Waaruit zou blijken dat de liberalen dat niet doen? D66 zegt herhaaldelijk dat het ‘binnen de verdragen’ wil blijven. Liggen er dan opties op tafel die tegen internationale verdragen ingaan?

De drie grootste coalitiepartijen verschaffen geen helderheid over wat hen verdeelt. Alleen de ChristenUnie-fractie reageert op vragen van *Wynia’s Week*. Dus duiken we verder in de verkiezingsprogramma’s van de vier partijen om de pijnpunten te vinden.

D66 en ChristenUnie wilden meer asielzoekers, VVD en CDA minder

Tijdens de vorige Tweede Kamerverkiezingen, in 2021, waren D66 en ChristenUnie het eens dat Nederland ‘meer’ asielzoekers kon opvangen. ‘Dat is voor D66 een keuze voor mensenrechten’, vertelde de partij aan de StemWijzer van voorlichtingscentrum ProDemos.

De ChristenUnie zei te streven naar een ‘gastvrijer’ en ‘rechtvaardiger’ asielbeleid: ‘Dat betekent meer ruimte voor kwetsbare vluchtelingen met speciale aandacht voor groepen die vervolgd worden om hun geloof of geaardheid.’

VVD en CDA waren tegen. De liberalen pleitten voor meer opvang in de regio, de christendemocraten voor ‘herverdeling’ van vluchtelingen in Europa.

D66 en ChristenUnie hebben hun zin gekregen (en daar is, volgens de peiling van *EenVandaag*, zelfs hun eigen achterban niet blij mee). Staatssecretaris Van der Burg rekent op ‘ruim 70.000’ asielzoekers dit jaar, 17.500 meer dan in 2022 en een verdriedubbeling ten opzichte van 2021. Pogingen om de instroom te beperken – het opschorten van de gezinsmigratie, het terugsturen van asielzoekers naar Italië – zijn door de Raad van State verboden.

Onenigheid over huisvesting en werk

Een ander twistpunt binnen de coalitie: huisvesting. VVD, CDA en ChristenUnie pleitten er tijdens de verkiezingen voor om asielzoekers pas recht te geven op een sociale huurwoning zodra ze beginnen met inburgeren. D66 vond dat ‘nieuwkomers’ vanaf dag één moesten ‘meedoen’. Geen van de vier partijen heeft haar zin gekregen. Er is tekort aan zowel bedden in asielzoekerscentra als sociale

huurwoningen.

Ook over werk is onenigheid. D66 schreef dat asielzoekers '(vrijwilligers)werk' moesten kunnen doen. De ChristenUnie vindt dat nog steeds een sympathiek voorstel. 'Mensen die een redelijk kans hebben om door de procedure te komen, laat die sneller werken,' stelt een woordvoerder voor.

Kortere status voor oorlogsvluchtelingen

VVD en CDA voelen er voor om weer onderscheid te maken tussen vluchtelingen die tijdelijk en permanent bescherming nodig hebben. De eerste groep is door bijvoorbeeld oorlog of natuurgeweld ontheemd, de tweede loopt in eigen land gevaar vanwege geaardheid, geloof of politieke overtuigingen.

Nederland heeft dat onderscheid in de praktijk losgelaten, omdat asielzoekers die in één categorie werden afgewezen dikwijls een aanvraag deden in de tweede. Dat zou natuurlijk kunnen worden voorkomen door slechts één aanvraag toe te staan. Dat wil de VVD sowieso: herhaalde aanvragen afschaffen.

De VVD zou ontheemden een verblijfsvergunning van drie in plaats van vijf jaar willen geven en terugsturen wanneer hun land weer veilig wordt. Denemarken doet dat al. In Nederland is een verblijfsvergunning voor vrijwel alle statushouders een opstap naar staatsburgerschap.

De ChristenUnie ziet praktische bezwaren: oorlogen duren vaak lang, dan maakt een verblijfsvergunning van drie of vijf jaar geen verschil. En de partij wil sowieso niet dat de rechten van statushouders worden ingeperkt als zij maar tijdelijk in Nederland verblijven: 'Wij zien niet in waarom iemand die voor oorlog gevlucht is jaren verstoken zou moeten zijn van zijn familie.' In een aantal Europese landen gebeurt dat wel.

Quotum: wel landelijk, niet voor gemeenten

Een jaarlijks asielquotum zou volgens D66 indruisen tegen internationale verdragen die voorschrijven dat iedere asielzoeker recht heeft op een procedure. Toch hanteren Australië en Canada al jaren quota. Als een quotum in Nederland niet haalbaar is, willen VVD en CDA streefcijfers om 'grip' te krijgen op asielmigratie.

Lokale CDA-bestuurders, die ontevreden zijn over de spreidingswet, willen zulke streefcijfers ook voor gemeenten. Dat gaat VVD'er Van der Burg weer te ver: 'Als je de 342 gemeentes en hun maxima optelt, en er zouden meer mensen naar Nederland komen dan die optelsom, wat doe je dan met de rest?' Maar dat geldt toch ook voor een landelijk maximum?

Afgewezen asielzoekers gaan het land niet uit

Van der Burg vermoedt dat het inwilligingspercentage – de asielzoekers die een status krijgen – in Nederland hoog ligt, omdat de bewijslast door de rechter is omgedraaid. In andere landen moeten asielzoekers bewijzen dat ze recht hebben op asiel. In Nederland eist de rechter dat de Immigratie- en Naturalisatiedienst IND hard maakt waarom een asielzoeker geen recht zou hebben op verblijf.

In de jaren voor corona werd 35 tot 49 procent van de asielaanvragen in Nederland ingewilligd. Vorig jaar was dat 82 procent, twee keer het Europese gemiddelde. Toch wordt over het omkeren van de bewijslast volgens de ChristenUnie in de coalitie niet gesproken.

Ook maatregelen om afgewezen asielzoekers sneller het land uit te zetten, blijven uit. Vorig jaar vertrok een op de drie afgewezen asielzoekers. Nederland doet het in Europees opzicht niet slecht: in de hele EU reist maar 20 procent van de afgewezen asielzoekers terug. Een recente deal met Marokko die soelaas zou moeten bieden, heeft tot slechts tientallen terugkeerders geleid.

Liberalen voor arbeidsmigranten, ChristenUnie is tegen

D66 pleit voor meer arbeidsmigratie om vacatures in Nederland te vullen. De VVD is voor een puntenstelsel om 'toptalent' uit het buitenland te halen: kennismigranten met een goede opleiding en relevante werkervaring. Het CDA vindt dat werkgevers alleen buitenlandse arbeidskrachten mogen laten invliegen als ze zelf begeleiding en huisvesting regelen.

De ChristenUnie is sceptisch: 'Niet het verdienmodel van bedrijven moet de maatstaf zijn voor arbeidsmigratie, maar de maatschappelijke behoefte.' Gert-Jan Segers, toen nog partijleider, trok samen met de SP op tegen arbeidsmigratie, maar

werkt inmiddels als lobbyist voor OTTO in Venray, het grootste uitzendbureau van buitenlandse werknemers in Europa. Dat trekt de 'principiële' bezwaren van de ChristenUnie toch in twijfel. Onder leiding van Mirjam Bikker is de ChristenUnie trouwens nog steeds tegen streefcijfers voor vluchtelingen, maar voor een 'richtgetal' voor arbeidsmigranten.

Over hervormingen op Europees niveau zijn de coalitiepartijen het wél eens. Alle vier steunen ze controles aan de Europese buitengrens om kansarme asielzoekers uit veilige landen te weren. Hoewel de VVD spreekt van 'strenge' procedures en de andere partijen slechts een 'eerste' of 'snelle screening' wensen. D66 en ChristenUnie waren ook tegen het vasthouden van minderjarige asielzoekers in aanmeldcentra, maar een meerderheid van de EU-lidstaten stemde daar voor.

Ook willen alle vier de partijen betere afspraken maken met landen buiten Europa om de terugkeer van uitgeprocedeerde asielzoekers te bevorderen. Ook daar is echter een verschil van inzicht. De VVD wil landen die weigeren om onderdanen terug te nemen straffen door ze te korten op hun ontwikkelingshulp of door minder visa aan toeristen te verlenen. D66 en ChristenUnie belonen liever landen die meewerken door meer handel en legale migratie in het vooruitzicht te stellen.

Kiezers geven de hoop op

Blijft de vraag waarom het kabinet, dan wel de coalitie, het niet eens kan worden over asielbeleid. Wat is het springende punt? Of gaat het echt om zoiets vaags als 'de mens in de vluchteling blijven zien'?

Opmerkelijk is alvast dat het CDA ruwweg de zijde van de VVD heeft gekozen als het gaat om vermindering van de asielinstroom. Nog maar enkele jaren geleden werd het CDA gekaapt door een moreel getoonzette opstand voor meer asielzoekers vanuit kerkelijke – vooral calvinistische – kring. Voor zover die religieus gesteunde sentimenten ('barmhartigheid') er nog steeds zijn, overheersen die nu sterker in de ChristenUnie. Binnen D66 wegen dan weer de juristen ('verdragen', 'mensenrechten') en het kosmopolitische sentiment door dat migratie vooral een opsteker is.

Weegt dat zo zwaar dat de partijen bereid zijn om hun eigen kiezers te trotseren, waarvan tweederde tot driekwart wel maatregelen wil om asielzoekers te weren? Het geeft te denken. Uit een eerdere peiling van *EenVandaag* bleek dat kiezers

vooral op asiel weinig van dit kabinet verwachten: 87 procent rekent het komende half jaar niet op daadkracht. Zelfs over de stikstofcrisis en afhandeling van de toeslagenaffaire zijn kiezers niet zo pessimistisch.

Wynia's Week *is onafhankelijk en ongebonden. Wynia's Week wordt mogelijk gemaakt door de lezers, kijkers en luisteraars. Doet u al mee? Hartelijk dank!*